С. М. Савченко,
к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки,
Національний технічний університет України "КПІ імені Ігоря Сікорського"
ORCID ID: 0000-0003-0340-1232

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.79

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ НАЯВНОГО МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

S. Savchenko,
PhD in Economics, Associate Professor Department of International Economics,
National Technical University of Ukraine "KPI named after Igor Sikorsky", Kyiv

CRITICAL ANALYSIS OF THE AVAILABLE METHODOLOGICAL TOOLS FOR ENTERPRISE COMPETITIVENESS ASSESSMENT

У статті здійснено критичний аналіз існуючого методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Визначено чинники, що обумовлюють вибір методів та інструментів оцінювання, що мають внутрішній та зовнішній характер походження. Узагальнено концептуальний базис оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Зокрема надано класифікаційні ознаки груп методів оцінювання, визначено об'єкти оцінювання та функції діагностики конкурентоспроможності підприємства. Здійснено характеристику методів оцінки конкурентоспроможності. Мета дослідження полягає у дослідженні існуючих методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності підприємств. Обґрунтовано основні методи та інструменти, що використовуються для оцінки конкурентоспроможності підприємства. Узагальнено наукові підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Представлено позитивні та негативні сторони застосування методологічного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Сформовані узагальнення з наукової проблематики дозволили зробити такі висновки: на основі критичного аналізу існуючого методичного інструментарію представлено узагальнення концептуального базису оцінювання конкурентоспроможності підприємства, що включає групи методів та інструментів, функції та принципи проведення оцінки та об'єкти, на які спрямовано процес оцінювання та вибору того чи іншого методичного інструментарію оцінювання. У роботі сформовані узагальнення за досліджуваними працями дозволили умовно виокремити рівні оцінки конкурентоспроможності (мікро-, мезо- та макрорівень) та функціональні аспекти оцінки конкурентоспроможності (за величиною суб'єкта господарювання, виду діяльності, товарною позицією).

Зазначено, що вибір того чи іншого методу оцінювання конкурентоспроможності залежить від чинників зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. У статті представлено узагальнення методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємства, позитивні та негативні сторони, а також узагальнено три наукові підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства: комплексний (маркетинговий), конструкторський (диференційований) та змішаний.

The article provides a critical analysis of the existing methodological tools for enterprise competitiveness assessment. The factors that determine the choice of assessment methods and tools that have an internal and external nature of origin are identified. The conceptual basis of assessing the competitiveness of the enterprise is generalized. For instance, the classification features of the groups of assessment methods are provided, the objects of assessment and the diagnostic functions of the enterprise competitiveness are identified in the article. The description of competitiveness estimation methods is provided. The research is intended to study the existing methodological approaches to enterprise competitiveness assessment. The main methods and tools used to assess

the enterprise competitiveness are substantiated. Scientific approaches to enterprise competitiveness of the assessing are generalized. The positive and negative aspects of the application of methodological tools for enterprise competitiveness assessment are provided. Generalizations on scientific issues allowed to draw the following conclusions: based on a critical analysis of the existing methodological tools, the article provides a generalization of the conceptual basis for enterprise competitiveness assessment, including groups of methods and tools, functions and principles of assessment and objects of the assessment process and selection of methodological tools. The generalizations on the studied works allowed to conditionally distinguish the levels of competitiveness assessment (micro-, meso— and macro-level) and functional aspects of competitiveness assessment (by the size of the business entity, type of activity, commodity item).

It is noted that the choice of the competitiveness assessment method depends on external and internal factors of the enterprise. The article presents a generalization of methodological tools for enterprise competitiveness assessment, the positive and negative sides, as well as summarizes three scientific approaches to enterprise competitiveness assessment: complex (marketing), constructive (differentiated) and mixed.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, метод оцінювання конкурентоспроможності, інструмент оцінювання конкурентоспроможності, критерії оцінювання конкурентоспроможності, параметри оцінювання конкурентоспроможності.

Key words: enterprise competitiveness, competitiveness assessment method, competitiveness assessment tool, competitiveness assessment criteria, competitiveness assessment parameters.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На шляху до забезпечення ефективного стратегічного розвитку підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища важливого значення набувають можливості нарощення їх конкурентоспроможності. Сьогодні конкурентоспроможність є своєрідним індикатором, що дозволяє, по-перше, для суб'єктів господарювання — забезпечити вигідні позиції на ринку та отримати економічну вигоду від господарської діяльності; по-друге, для конкурентів — формування відповідного рівня конкурентоспроможності, що сприятиме їх постійному розвитку в умовах змін ринкової кон'юнктури і реагування на ці зміни; по-третє, для споживачів — доцільність та варіативність вибору найбільш привабливого для себе постачальника товарів, робіт, послуг. Тому, очевидним є те, що сьогодні особливо гостро стоїть питання щодо можливостей активізації дій для

підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єкта господарювання як на внутрішніх ринках, так і зовнішніх ринках, а також обґрунтування методичних підходів до її оцінки, що на практиці відображають результати їхньої діяльності. Зважаючи на це, у зазначеному контексті важливим є науково-методичні дослідження, котрі спрямовані на дослідження існуючого методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємств, що й визначає актуальність наукового дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Інтерес науковців до теоретико-методичних засад оцінювання конкурентоспроможності підприємств постійно перебуває у розвитку. Неоціненний внесок у дослідження наукової проблематики наявного методич-

Рис. 1. Блок-схема дослідження методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємств

Джерело: авторська розробка.

Рис. 2. Узагальнення концептуальних засад оцінювання конкурентоспроможності підприємства

Джерело: складено автором на основі [1—11].

ного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємств здійснено як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями-теоретиками та практиками. Зокрема вагомий доробок у дослідження представленої теми здійснили: Кваско А.В. [1], Є.М. Смирнов [3], Кузьмін О.Є. [4], Рибаківа Т., Костєв О. [5], Янковський О.Г. [6], Ж. Андрійченко [7], Підвисоцький В.Г. [8], Куковський А.Г., Познаховський В.А. [9], Шарко М.В. [10] тощо.

Водночас, попри значний інтерес науковців та фахівців до питання аналізу наявного методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємств, досліджувана проблематика потребує подальшого дослідження, уточнення, аналізу існуючих методичних прийомів та визначення найбільш раціональних показників у застосуванні залежно від об'єкта оцінювання. Зазначене визначає мету та завдання наукового дослідження.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є вивчення існуючих методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності підприємств. У відповідності до мети поставленню завдання, вирішення яких можливе шляхом їх наукового опрацювання та практичної реалізації (рис. 1).

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ефективність функціонування суб'єкта господарювання, зокрема його здатність відповідати високим вимогам ринку, якість задоволення споживчого попиту та ресурсний потенціал є основними чинниками, що визначають конкурентоспроможність підприємства на ринку [1, с. 111]. Зазначене потребує відповідного оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єкта господарювання з використанням кількісної та якісної діагностики привабливості підприємства та продукції (товарів,

робіт, послуг), що ним пропонуються на ринках. Така діагностика дозволяє визначити ефективність діяльності суб'єкта господарювання, його фінансово-господарський стан у порівнянні із іншими аналогічними підприємствами; сформулювати перспективи подальшого розвитку на основі сформованих управлінських завдань та прийнятих управлінських рішень; можливість досягнення стратегічних цілей та завдань на основі розроблених заходів розвитку конкурентних переваг та адаптації підприємства до вимог ринку. З огляду на сказане, методичні основи оцінювання конкурентоспроможності підприємств як важливого методичного напрямку досі розвиваються та потребують якісного аналізу в умовах зміни конкурентного середовища.

Огляд наукової літератури засвідчує існування множини підходів та методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства, що представлений у наукових наукових доробках вітчизняних науковців [1—11]. Загалом їх надбання сприяли авторському узагальненню концептуальних засад оцінювання конкурентоспроможності підприємства (рис. 2).

Так, А.В. Кваско у своєму науковому дослідженні здійснив систематизацію основних методичних підходів для оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств, представляє їх порівняльний аналіз, зокрема їх переваги, недоліки та можливості застосування [1, с. 111—115]. Подібний характер дослідження властивий для науковця Є.М. Смирнова. Так, науковець обґрунтовує особливості оцінки конкурентоспроможності на рівні підприємства та представляє рекомендації щодо побудови системи показників конкурентоспроможності та вибору методичних прийомів роботи з цими показниками, зокрема кількісні, якісні, матричні, індексні, графічні, стратегічні та тактичні тощо. Автор стверджує, що не залежно від ознаки класифікації, один і той самий метод може належати до різних груп одночасно. А найбільший інтерес для суб'єктів господарювання ма-

Таблиця 1. Характеристика основних методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства, позитивні та негативні характеристики

Метод	Зміст	Інструментарій	Негативні сторони	Позитивні сторони
Кількісні	Ці методи оцінювання конкурентоспроможності пов'язані здебільшого з розрахунком відносних величин (індексів, коефіцієнтів), що визначають рівень ключових показників за окремими аспектами конкурентоспроможності	Диференційований метод, інтегральний метод, метод різниць, метод балів, метод використання таксономічного показника.	У деяких кількісних методах використовують вагові коефіцієнти, визначені експертами, тому методика не позбавлена суб'єктивізму	Допомогають оцінити реальні шанси організації у конкурентній боротьбі за стратегічні зони господарювання та ухвалити зважене управлінське рішення
Якісні	Ці методи оцінювання ґрунтуються на досвіді, знаннях, інтуїції, компетенціях суб'єктів діагностики тощо	Методи експертних оцінок; теорія конкурентоспроможних переваг М. Портера; модель аналізу Мак-Кінсі 7S; методика Градова щодо детермінантів «національного ромба»	Вони переважно мають низький ступінь математичної формалізації, не вирізняються науковою суворістю, їм властива суб'єктивність і умовність	Якісні методи достатньо гнучкі і дають змогу оцінити реальні факти, а не абстрактні цифри, якщо використовувати достовірну інформацію
Критеріальні	Полягає у використанні кореляційно-регресійної моделі для оцінювання критерію ринкових можливостей	теорія конкурентоспроможних переваг М. Портера; аналіз конкурентоспроможності фірм Ж.-Ж. Ламбена; SPACE-аналіз, GAP-аналіз, LOTS-аналіз, PIMS-аналіз; модель аналізу Мак-Кінсі 7S; методика Градова щодо детермінантів «національного ромба»; інтегральний метод; таксономічний метод	Є трудомістким та потребує обробки великого масиву інформації, його групування та математичного опрацювання	Дозволяє отримати оцінку конкурентних позицій виробника, товару у розрізі витрат виробництва, рентабельності, продуктивності праці, платоспроможності, ліквідності підприємства та показника затовареності; є досить простим і наочним
Експертні	Ці методи ґрунтуються на порівняльній оцінці, яка відображає рівень сукупності показників оцінювання можливостей суб'єкта господарювання	STEP-аналіз; SWOT-аналіз; аналіз конкурентоспроможності за системою 111-555; метод американської асоціації управління; метод порівнянь; метод рангів	Ці методи базуються на суб'єктивному (експертному) оцінюванні, що може призвести до викривлення результатів оцінювання	Ці методи є простими у визначенні конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, товару, послуги, сфери діяльності тощо
Матричні	Передбачає діагностику конкурентної позиції підприємства, а зазвичай його позиціонування залежно від певних критеріїв (наприклад, частки ринку, темпів зростання ринку, рентабельності продукції, стадії життєвого циклу тощо)	Теорія конкурентоспроможних переваг М. Портера; аналіз конкурентоспроможності фірм Ж.-Ж. Ламбена; SWOT-аналіз; модель аналізу Мак-Кінсі 7S	Є занадто спрощеним, не відображає системного погляду на діагностику конкурентоспроможності. Критерії матричного методу є доволі відносними та неконкретними, що не створює умов для отримання об'єктивного результату	Передбачає діагностику конкурентоспроможності підприємства за двома або більше ключовими критеріями, дає змогу відстежувати зміну позиції у динаміці та досліджувати траєкторію руху, створює розлогі ідентифікаційні можливості
Індикаторні	Це методи оцінювання, що ґрунтуються на побудові певної системи індикаторів (сукупність параметрів), яка дасть змогу здійснити оцінювання конкурентоспроможності з різних боків об'єкта дослідження загалом	STEP-аналіз, SPACE-аналіз, GAP-аналіз, LOTS-аналіз, PIMS-аналіз; аналіз конкурентоспроможності за системою 111-555; формалізований метод Іванова; методика Ансоффа щодо КСФ; методика Градова щодо детермінантів «національного ромба»; метод американської асоціації управління; метод порівнянь; метод рангів; метод інтегрального критерію; метод таксономічного показника	Складний у підборі параметрів, потребує великої кількості інформації	Ці методи дають змогу описати стан об'єкта дослідження та надати рекомендації управлінського характеру щодо його підвищення конкурентоспроможності.
Графічні	Передбачає побудову багатокутника (многокутника) конкурентоспроможності підприємства, згідно з яким обирається перелік істотних параметрів, які переводяться у єдину розмірну шкалу, на підставі чого наочно демонструються переваги або відставання підприємства	Теорія конкурентних переваг М. Портера; аналіз конкурентоспроможності фірм Ж.-Ж. Ламбена; SWOT-аналіз; модель аналізу Мак-Кінсі 7S; метод вивчення профілю об'єкта	Складність у виборі параметрів функціонування, які б оцінювались за ідентичною шкалою	Простота у використанні, високий рівень наочності та візуалізації результатів
Математичні	Ці методи дозволяють здійснювати оцінювання за допомогою використання факторних моделей, що базуються на обчисленні інтегральних показників	Аналіз конкурентоспроможності за системою 111-555; формалізований метод Іванова; методика Ансоффа щодо КСФ; методика Градова щодо детермінантів національного ромба; метод американської асоціації управління; метод порівнянь; метод рангів; метод інтегральний та таксономічний методи	Такі методи є більш точними та достовірними	Потребують значного обсягу статистичних даних в динаміці, що не завжди можливо отримати
Комплексні	Ці методи орієнтовані на аналіз усього спектру найважливіших параметрів об'єкта оцінювання і дозволяють отримати ґрунтовну оцінку його конкурентоспроможності	Весь комплекс методів якісного та кількісного аналізу, в т.ч. статистичні, динамічні методи, стратегічні та поточні методи оцінювання	Перевагою цих методів є отримання найбільш достовірної і точної інформації про конкурентоспроможність підприємства, його переваги та «вузькі місця», є найбільш ґрунтовними серед існуючих методів	Вони складні у використанні, трудомісткі для суб'єктів господарювання

Джерело: [1, с. 112—114; 2, с. 69—70; 4, с. 119—122; 10, с. 9—11; 11, с. 36—40].

ють аналітичні методи дослідження, які можна охарактеризувати як кількісні, комплексні, тактичні [3, с. 111—115]. Тому варто погодитися із Є.М. Смирновим, що на практиці усі методи є взаємопов'язаними та реально використовують декілька підходів. Однак вибір того чи іншого підходу до оцінювання конкурентоспроможності підприємства має враховувати такий набір показників, які найбільш повно з точки зору кількісної та якісної оцінки характеризує загальні та окремі аспекти господарської діяльності суб'єкта.

На переконання Т. Рибаквої та О. Костьєва існування різноманітного методичного інструментарію щодо оцінки конкурентоспроможності підприємства, який здебільшого має єдине підґрунтя, полягає у визначенні й оцінці чинників формування конкурентних переваг підприємства. На переконання авторів оцінка конкурентоспроможності має проводитися з урахуванням її інтегрованості до системи стратегічного управління підприємством та галузевої специфіки конкурентних переваг, тобто з використанням інтегрованого підходу. На переконання науковців для отримання більш обґрунтованих висновків в результаті аналізу конкурентоспроможності та динаміки інтегрального показника, її аналіз має супроводжуватися по факторним моніторингом. У результаті отриманих висновків складається програма підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, де визначаються базові напрями дій, що відповідають чинникам, за якими підприємство суттєво програє своїм конкурентам [5, с. 28—31].

Схожої позиції дотримується А.С. Савченко, де на основі критичного дослідження методів оцінки конкурентоспроможності підприємств, було доведено доцільність використання інтегральних показників такої оцінки; обґрунтовано необхідність використання системного аналізу в рамках підбору інтегральних показників конкурентоспроможності для окремих підприємств та, на основі дослідження методичних підходів ряду вчених, сформульовано методику проведення системного аналізу інтегральних показників конкурентоспроможності підприємства [2, с. 67—69].

Грунтовність та повнота наукового дослідження авторів [2; 5—7; 9] заслуговують уваги, оскільки інтегральний метод дозволяє представити рейтинг підприємств на основі єдиного критерію оцінювання. Втім, на наше переконання, недоцільно обмежуватись лише інтегрованим методом до оцінювання конкурентоспроможності підприємства, оскільки наявність існуючого сьогодні інструментарію є широкою і може мати комплексне втілення залежно від об'єкта оцінювання та рівня оцінювання (мікро-, мега- та макрорівень).

Водночас варто зазначити, що вибір того чи іншого методу оцінювання конкурентоспроможності може передбачати певні аналітичні складності, що можуть бути пов'язані із вибором основного об'єкта оцінювання та порівняння (еталонне-підприємство, підприємство-лідер, еталонний-товар/робота/послуга тощо); визначення критеріїв оцінювання, показників-індикаторів та методів їх первинного обчислення; наявність та повноту інформації щодо об'єкта дослідження тощо.

Заслуговує уваги наукове дослідження групи науковців О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.П. Романко [4], де сформовано теоретико-методичну базу діагностики конкурентоспроможності підприємства на основі моделі полікритеріальної діагностики конкурентоспроможності підприємства з урахуванням трьох базових характеристик: конкурентоспроможності продукції підприємства, ефективності його діяльності та рівня концентрації ринку, на якому підприємство функціонує. На переконання авторів запропонований метод призначений для самодіагностики конкурентоспроможності підприємства, оскільки значною мірою ґрунтується на експертному оцінюванні фахівцями підприємства власних конкурентних переваг [4, с.135]. Варто відзначити, що розроблений комплексний метод діагностики роз-

витку підприємства з урахуванням масштабності та якості перетворень враховує об'єктивність оцінювання конкурентоспроможності підприємства.

Враховуючи різноаспектність об'єктів дослідження кількісних категорій оцінювання кредитоспроможності підприємства можуть відрізнятися і мати різний економічний зміст та критеріальне направлення. Грунтовні дослідження у цій сфері дозволили узагальнити як позитивні, так і негативні сторони щодо використання найбільш популярних методичних підходів оцінювання конкурентоспроможності підприємства (табл. 1). Вибір конкретного методу, чи їх комплексу обумовлюється впливом чинників на об'єкт оцінювання [9, с. 263—265]: чинники внутрішнього середовища (фінансові можливості, система обліку, виробничі можливості, маркетингові заходи, система постачання, місце знаходження суб'єкта господарювання, інформаційні ресурси, організаційна структура); чинники зовнішнього середовища (державна політика, соціальні умови, економічні умови, природно-ресурсний потенціал, правове середовище, монополізація економіки, розвиток товарних ринків, ринкова інфраструктура).

Узагальнюючи наукове дослідження варто відзначити, що умовно методологічний інструментарій, що використовується сьогодні для оцінювання конкурентоспроможності підприємства ґрунтується на таких трьох наукових підходах:

- маркетинговий або комплексний підхід, якому характерний комплексний аналіз показників (інтегровані, узагальнені, згруповані за певною ознакою тощо) та порівняння їх з існуючими показниками еталонного об'єкта;

- конструкторський або диференціальний підхід, якому характерне здійснення аналізу на основі порівняння фактичних та планових критеріїв, індикаторів, параметрів, вибір яких залежить від об'єкта оцінювання;

- змішаний підхід, якому властиво проведення аналізу комплексу показників (якісних та кількісних) та виокремлення з них найбільш значимих та для повторного аналізу.

ВИСНОВКИ

Сформовані узагальнення з наукової проблематики дозволили зробити такі висновки:

- на основі критичного аналізу існуючого методичного інструментарію представлено узагальнення концептуального базису оцінювання конкурентоспроможності підприємства, що включає групи методів та інструментів, функції та принципи проведення оцінки та об'єкти, на які спрямований процес оцінювання та вибору того чи іншого методичного інструментарію оцінювання;

- сформовані узагальнення за досліджуваними працями дозволили умовно виокремити рівні оцінки конкурентоспроможності (мікро-, мезо- та макрорівень) та функціональні аспекти оцінки конкурентоспроможності (за величиною суб'єкта господарювання, виду діяльності, товарною позицією);

- зазначено, що вибір того чи іншого методу оцінювання конкурентоспроможності залежить від чинників зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства;

- представлено узагальнення методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємства, позитивні та негативні сторони;

- узагальнено три наукові підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства: комплексний (маркетинговий), конструкторський (диференціальний) та змішаний.

Наявність існуючого методичного інструментарію визначає подальші наукові дослідження у напрямі розробки комплексної діагностики конкурентоспроможності та критеріїв оцінювання об'єкта дослідження.

Література:

1. Кваско А.В. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Наукові записки/Scientific papers. 2017. № 1 (54). С. 111—118.
2. Савченко А. С. Методичні підходи до системного аналізу інтегральних показників конкурентоспроможності підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 16. С. 67—71.
3. Смирнов Є. М. Теоретичні та методичні основи оцінки конкурентоспроможності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 4. Т. 2. С. 130—135.
4. Кузьмін О.Є. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика: монографія / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.П. Романко; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Є. Кузьміна. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. — 180 с.
5. Рибаківа Т., Костєв О. Аналіз і оцінка конкурентоспроможності промислового підприємства. Економічний аналіз. 2012 рік. Випуск 11. Частина 3. С. 28—31.
6. Економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства: [монографія] / Я.Д. Качмарик, П.О. Куцик, Р.Л. Лупак, І.Я. Качмарик. — Львів: Літературна агенція "Піраміда", 2012. — 208 с.
7. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. — Одеса, Атлант, 2017. — 514 с.
8. Підвисоцький В.Г. Щодо визначення рейтингової оцінки конкурентоспроможності регіонів: Методичні матеріали. — К.: "Леста", 2008. — 48 с.
9. Куковський А.Г., Познаховський В.А. Аналітичні методи оцінювання конкурентоспроможності підприємств. Вісник інженерної академії України. 2010. № 2. С. 262—266.
10. Управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. М.В. Шарко. — Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. — 177 с.
11. Олещук М.Г. Управління конкурентоспроможністю банківських послуг: дис. на здобуття наук ступ. к. е. н.: спеціальність 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит". ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ" Суми. 2013. 251 с.
7. Yankov, O.G. (2017), Teoretychni, metodolohichni ta praktychni aspekty konkurento-spromozhnosti pidpriemstv [Theoretical, methodological and practical aspects of competitive capacities of enterprises], Atlant, Odessa, Ukraine.
8. Pidvysotsky, V.G. (2008), Schodo vyznachennia rejtynhovoi otsinky konkurentospromozhnosti rehioniv [Regarding the determination of the rating assessment of the competitiveness of regions], Vecta, Kyiv, Ukraine.
9. Kukovsky, A.G. and Poznakhovskiy, V.A. (2010), "Analytical methods for assessing the competitiveness of enterprises", Bulletin of the Engineering Academy of Ukraine, vol. 2, pp. 262—266.
10. Sharko, M.V. (2016), Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv u suchasnykh umovakh [Management of competitiveness of enterprises in modern conditions], Vyshemirsky V.S., Kherson, Ukraine.
11. Oleshchuk, M.G. (2013), "Management of competitiveness of banking services", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Ukrainian Academy of Banking of the NBU, Sumy, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2020 р.

References:

1. Kvasco, A. V. (2017), "Analysis of methods of enterprises competitiveness assessment", Scientific papers, vol. 1 (54), pp. 111—118.
2. Savchenko, A. (2017), "Methodical approaches to the system analysis of integral indicators of enterprise competitiveness", Investments: practice and experience, vol. 16, pp. 67—71.
3. Smirnov, E. M (2009), "Theoretical and methodological foundations of assessing the competitiveness of the enterprise", Bulletin of Khmelnytsky National University, vol 4, no. 2, pp. 130—135.
4. Kuzmin, O.E. Mel'nyk, O.H. and Romanko, O.P. (2011), Konkurentospromozhnist' pidpriemstva: planuvannia ta diahnostyka [Competitiveness of the enterprise: planning and diagnostics], IFNTUNG, Ivano-Frankivsk, Ukraine.
5. Rybakova, T., Kostev, O. (2012), "Analysis and evaluation of the competitiveness of industrial enterprises", Economic analysis, Vol. 11, no. 3, pp. 28—31.
6. Kachmarik, Ya. D. Kutsyk, P.O. Lupak, R.L. and Kachmarik, I. Ya. (2012), Ekonomichnyj mekhanizm zabezpechennia konkurentospromozhnosti torhovel'noho pidpriemstva [Economic mechanism of ensuring the competitiveness of a commercial enterprise], Literary Agency "Pyramid", Lviv, Ukraine.

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292